

EXPUNERE DE MOTIVE

Realitățile politice, economice, sociale ale unei societăți în tranziție, schimbările ce intervin în structura criminalității și mai ales în modul de săvârșire a unor infracțiuni, cerința perfecționării continue a statului de drept impun modificări continue în domeniul administrării justiției penale, al desfășurării procesului penal în deplină legalitate și cu asigurarea tuturor garanțiilor procesuale.

Unele dintre aceste modificări au făcut obiectul unui Proiect de lege elaborat de Ministerul Justiției și depus la Parlament în 1999, care nu a intrat însă în dezbaterile forului legislativ. Același deznodământ l-a avut și Proiectul de lege pentru accelerarea reformei justiției care, la Titlul II, conținea modificări de substanță în domeniul justiției penale, al desfășurării procesului penal cu asigurarea tuturor garanțiilor procesuale și în domeniul arestării preventive.

Având în vedere necesitatea instituirii în România a unei justiții echitabile și eficiente, aliniate standardelor europene, inițiem și supunem dezbaterii parlamentare **Propunerea legislativă privind modificarea și completarea Codului de procedură penală, a Legii nr.92/1992 pentru organizarea judecătorească, a Legii nr.56/1993 a Curții Supreme de Justiție și a Legii nr. 54/1993 pentru organizarea instanțelor și parchetelor militare**, care se impun ca urmare a modificării și completării Codului de procedură penală. Elaborarea și definitivarea proiectului a fost posibilă în urma consultării și colaborării cu specialiștii din domeniu, atât cei care au lucrat în Ministerul Justiției în perioada 1997 – 2000, cât și reputați profesori universitari din țară și practicieni.

Un prim obiectiv al acestei Propuneri legislative îl reprezintă asigurarea unor garanții suplimentare persoanelor învinuite de săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, propunând modificarea mai multor instituții, dintre care cele mai importante sunt:

(a) Introducerea instituției “judecătorului cu atribuții în cursul urmăririi penale”

Unul dintre principiile fundamentale pe care se întemeiază statul de drept este intervenția puterii judecătorești în cazul tuturor măsurilor privative, în special a celor care ating libertatea individuală. Acest principiu care guvernează societatea modernă și democratică se regăsește în deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului, unde se precizează că este necesară realizarea unei separări între atribuțiile de urmărire penală și cele de judecată. O cauză recentă a Curții Europene a Drepturilor Omului, pronunțată împotriva Poloniei și soluționată prin Hotărârea *Niedbala*, reclamă ca arestarea să fie decisă de un judecător și nu de un procuror.

Este și motivul pentru care capitolul special destinat acestei instituții, propus a fi introdus în Codul de procedură penală, reglementează competența judecătorului cu atribuții în cursul urmăririi penale de a dispune, printre altele, luarea, înlocuirea, încetarea sau revocarea măsurii arestării preventive, liberarea provizorie, efectuarea perchezițiilor, luarea măsurilor de siguranță prevăzute în art.113 și 114 din Codul penal, autorizarea necesară interceptării și înregistrării convorbirilor. De asemenea, judecătorul cu atribuții în cursul urmăririi penale va putea dispune, în faza de urmărire penală, acordarea unei protecții speciale martorilor sau va putea autoriza folosirea, în anumite cazuri, în faza actelor premergătoare, a investigatorilor acoperiți, ambele aceste instituții fiind nou introduse în Codul de procedură penală.

(b) Reconsiderarea instituției arestării preventive și a altor măsuri privative sau restrictive de libertate în vederea adaptării legislației românești la prevederile Constituției României și ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale precum și a Protocolelor sale adiționale

La baza acestei reconsiderări a instituției arestării preventive a stat necesitatea instituirii unui magistrat independent pentru a dispune o asemenea măsură în faza de urmărire penală. Organul judiciar apt a conferi toate garanțiile procesuale necesare în cazul dispunerii unei astfel de măsuri este, în concepția proiectului, judecătorul cu atribuții în cursul urmăririi penale. Instituirea acestui judecător răspunde și interpretării date de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului noțiunii de "judecător sau alt magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare", folosită de art. 5 alin. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale.

De asemenea, pentru o deplină conformitate cu art.23 din Constituția României și cu deciziile Curții Constituționale în materia arestării preventive, au fost introduse dispoziții potrivit cărora, în cursul judecății, instanța este obligată să verifice la fiecare 30 de zile necesitatea menținerii arestării preventive. În plus, pentru a veni în întâmpinarea diferitelor probleme ivite în jurisprudența românească, a fost reglementată, pe de o parte, durata maximă a arestării preventive în cursul urmăririi penale, iar pe de altă parte, obligația instanței de a se pronunța, în prima zi de înfățișare, cu privire la menținerea arestării preventive.

(c) Instituirea unui control judecătoresc cu privire la soluțiile procurorului de neprimire în judecată

Decizia Curții Constituționale pronunțată în acest sens, precum și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului în materie au impus includerea unor dispoziții în Codul de procedură penală, potrivit cărora persoana vătămată sau orice alte persoane ale căror interese au fost vătămate prin ordonanța procurorului de clasare, de scoatere de sub urmărire penală sau de încetare a urmăririi penale ori prin rezoluția acestuia de neîncepere a urmăririi penale, se pot adresa instanței căreia i-ar reveni, potrivit legii, competența să judece cauza în primă instanță.

(d) Modificarea dispozițiilor referitoare la competența instanțelor militare, ca urmare a desființării Secției militare a Curții Supreme de Justiție și a tendinței generale de restrângere a competenței acestor instanțe.

(e) Sporirea garanțiilor acordate învinuiților sau inculpaților minori, prin includerea, la capitolul destinat măsurilor preventive, a unei noi secțiuni.

Sunt astfel reglementate: controlul judecătorului cu atribuții în cursul urmăririi penale cu privire la respectarea drepturilor și a regimului special prevăzut de lege pentru minori, termene speciale pentru durata măsurii reținerii sau arestării preventive, precum și un termen maxim în care minorul poate fi menținut în arest preventiv.

(f) Extinderea dreptului la repararea pagubei, pe de o parte prin înlăturarea limitărilor prevăzute în textele în vigoare în cazul condamnărilor nelegale sau pe nedrept, iar pe de altă parte prin vizarea nu numai a persoanelor private de libertate, ci și a celor cărora li s-a restrâns libertatea.

Această extindere asigură concordanța cu decizia Curții Constituționale dată în acest sens, precum și cu dispozițiile art. 5 alin. 5 din Convenția pentru apărarea drepturilor și a libertăților fundamentale și ale art. 3 din Protocolul nr.7 la această Convenție.

(g) Redeschiderea procedurilor judiciare interne în cauzele penale cu privire la care Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat o încălcare a prevederilor Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Conform proiectului, în aceste cazuri, se poate folosi calea extraordinară de atac a recursului în anulare.

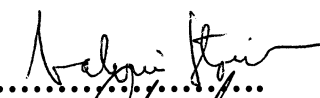
Cel de-al doilea obiectiv major al acestei Propuneri legislative îl constituie asigurarea unei cât mai bune administrări a justiției penale. În realizarea acestui obiectiv au fost avute în vedere mai multe instituții, dintre care unele sunt nou introduse în proiect. Astfel, proiectul introduce prevederi care asigură protecția martorilor a căror depoziție le-ar putea periclita viața, integritatea corporală sau libertatea. În asemenea situații, instanța de judecată sau judecătorul cu atribuții în cursul urmăririi penale pot dispune atribuirea unei alte identități sub care urmează să apară martorii în fața organului judiciar, ori audierea acestor martori prin intermediul unor mijloace tehnice moderne astfel încât să se poată păstra secretul identității, sau protejarea deplasării martorilor. Măsurile de protecție a acestor martori vor fi menținute atâta timp cât durează amenințarea la adresa acestora.

Având în vedere că în instrumentarea anumitor cauze este dificilă obținerea probelor prin mijloace clasice, a fost introdusă în proiect instituția investigatorilor acoperiți. Activitatea acestor persoane este strict delimitată de lege, în sensul că investigatorii acoperiți pot fi folosiți numai în anumite cauze prevăzute de lege, că ei acționează numai cu autorizarea unui organ judiciar - judecătorul cu atribuții în cursul urmăririi penale și în cazuri de urgență și temeinic justificate și procurorul - și numai într-o perioadă limitată de timp. Datele culese de aceștia pot fi folosite numai în cauza penală și în legătură cu persoanele la care se referă autorizația primită, iar identitatea investigatorilor acoperiți este protejată, nefiind cunoscută decât de organul judiciar competent.

Propunerea legislativă reglementează, de asemenea, procedura transferării atât a condamnaților cetățeni străini, cât și a condamnaților cetățeni ai statului român, în conformitate cu Convenția privind transferul persoanelor condamnate din 1983, ratificată de România prin legea nr. 76/1996 și Protocolul adițional din 1988.

Inițiatori:

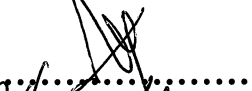
Deputat Valeriu Stoica

.....

Deputat Andrei Chiliman

.....

Deputat Titu Gheorghiof

.....

Deputat Puiu Hașotti

.....

Deputat Cornel Știrbeț

.....